

и управи та пільгами та пр.

нняному і шерстяному
великому виборі весь
ний крам.
амовлення на муж-
врання. пт.-1813-5

Перед Думою в цім випадку був один тільки шлях відповідний її гідності: не обмірковуючи законопроекта по суті, передати його в согласительну комісію. Це було тим необхідніше тепер, після того як сами октябрісти недавно зняли питання про гальмування впливу Державної Ради на Думську працю. Треба було підкреслити нетактовний вчинок Ради й тим показати, що Дума цілком самостійна й незалежна в своїх вчинках—принайманні, незалежна від Державної Ради.

Дума, однаке, розсудила інакше. Вона мовчки проковтнула образливу плюлю; яку піднесла й Рада, й запобігливо переглянула знову законопроект, ухваливши навіть його спішність, і після недовгих розмов затвердила ту саму асігновку, яку вона раніше відкинула.

Тепер земські начальники одержать призначені ім 750 тисяч, але гіркою ціною.

Таким чином, Дума сама себе поставила в ніякове становище, поклонившись сьогодня тому, що вона вчора спалила. Тут, однаке, річ не в цім. Думі однаково нічого теряти, бо в гірше становище, ніж те, в якім вона була досі, вона вже не може себе поставити. Вона вже давно подібна до того голого, що не боїться злодіїв. Тут річ у тім, що Дума своїм необачним вчинком утворила небезпечний прецедент, який може принести багато шкоди всьому дальншому розвиткові російського парламентаризму. Досі все ж якось думалось, що перше місце в законодавстві належить Думі, а друге—Раді. Тепер палати, очевидно, міняються місцями. Опріч того, тепер значно зменшується значення согласительної комісії, яку Рада в цім випадку цілком з'ігнорувала, а що Дума не звернула уваги на цей вчинок, то очевидно, що далі роля согласительної комісії ставатиме все менша й менша, і Рада повернатиме всі немилі їй законопроекти просто в Думу.

Де-то з представників опозиції, а також найбільш тверезі представники центру застерігали Думу проти цього необачного кроку. Сам докладчик, октябріст Протопопов, пропонуючи Думі ухвалити законопроект, разом з тим не міг не підкреслити, що Рада своїм вчинком зменшує значення Думи й що існування такого порядку надалі не бажане. Проте Дума з заплющеними очима кинулась у ту прирву, в яку її штовхала Рада.

Пам'яті С. М. Южакова.

Помер талановитий публіцист, давній співробітник кращих російських видавництв і останніми роками безмінний член редакції „Русского Богатства“, Сергій Южаков. Його соціологічні праці колись викликали великий інтерес серед громадянства, а живі, цікаво й з широкого погляду вписані статі в „Русскомъ Богатствѣ“, („Днівникъ журналиста“, „Політика“) зазвичай ставили пекучі питання сучасності й розв'язували їх силовою пересвідченого розуму та неаби-якого публістичного таланту.

Але oprіч загального значення, публістична діяльність Южакова має ще спеціальний інтерес для українського громадянства.

Українець з роду, почавши й свою літературну діяльність на Україні (в Одесі), небіжчик завжде був вірним і щирим приятелем українства,—певна річ, того широкого демократичного українства, яке ставить своєю метою добро народу і йде стежкою, рекомендованою Шевченком: свого не пуратись і чужому научатись. Широке народництво такого демократичного українства близьке було і власним поглядам Южакова, що в основу всього життя громадського завжде ставив інтереси народу, широких трудящих мас. В політичних поглядах він був федералістом і це теж наближало його до українства. Нарешті симпатії до українства

викликало у його й пригноблене становище українського народу, оті репресії, яких вазнавав він, як наші. І ці симпатії не раз виявляв Южаков у своїх працях. Свій „Днівникъ журналиста“ в „Русскомъ Богатствѣ“ (кн. X за 1895 рік) він почав власне з українського питання, спинившись широко на теорії Потебні про мову й народність та давши оцінку недавно тоді надрукованих поезій Б. Гріченка. І потім не раз він торкався української справи, зазначаючи, напр., важу і значенні українського письменства з приходу ювілеїв Мордовця та Кроцівницького („Р. Б.“, 1897 р. кн. I), розсплутуючи українсько-польські стосунки („Р. Б.“, 1897, кн. IX), або давючи теоретичне угрупування автономистичних та федералістичних принципів („Р. Б.“ 1905 р. кн. XI—XII). Може найдужче виявилось українськість (тут цей термін буде цілком до речі) Южакова в його поглядах на українсько-польські стосунки. Тут він рішуче одкидає привілеї „історичної Польщі“ і стоїть на тій позиції, що тільки сами українці можуть рішати свої національні справи, а про „обрусені“ говорить так, як тоді рідко хто говорив з російських публіцистів. „Обрусені“ западного края, т. е. программа его денационализации, ослабляя местную народность, облегчает не только обрусеніе, но и полонизацию“ („Р. Б.“, 1897 р. кн. IX, ст. 165)—це загальний погляд Южакова. „Относительно же моихъ земляковъ Правобережной Украины,—додає він,—могу завѣрить всѣхъ опащающихся ея ополяченія, что украинское населеніе само отбьется отъ полонизации, лишь бы ему не мѣшала обрусительная администрація, такъ подавляющая народную само-дѣятельность, именно необходимую въ этомъ случаѣ. Запаса этой самодѣятельности въ украинскомъ населеніи вполнѣ достаточно, и, если галичане успѣшно отстаиваютъ свою народность при условіяхъ гораздо менѣе благопріятныхъ, то украинцы справляются и подавно съ этою немудрою задачею. Лишь бы имъ не мѣшало обрусеніе, которое, по моему глубоко му убѣждению, ведеть въ западномъ краѣ не къ обрусенію, а къ полонизаціи“ (стр. 166).

Щоб оцінити важу такого погляду, треба пам'ятати, що висловлено його тоді, коли про українське питання в Росії ніхто й пари з уст не пускав, коли багато видніших росіян свідомо ухилялися од того, щоб ясно висловитись про українство, або по-просту нехтували його, коли для статті про українську справу майже неможливо було знайти місця в російській пресі. Статті та уваги Южакова були чи не першими, після довгого антракту, спробами в російській пресі знов підійти до українського питання, і я вважаю за свою повинність нагадати українському громадянству про цю заслугу небіжчика тепер, коли тіло його покрилося землею. Фатальні обставини нашого життя зробили з його російського письменника; але працюючи на російському грунті, він не забував, що тут, на Україні, народові треба бути першими за все самим собою, щоб досягти умов людського існування.

Сергій Єфремов.

ДЕРЖАВНА ДУМА.

Засідання 1 декабря.

Предсідатель кн. Волконський.

Одділ 1-ї законопроекту про право застроїки приймають згідно з постановою комісії чиншового права.

Трудовик Кропотков вносить додаток, щоб під цей закон були підведені землі державних селян, надільні, удільні, кабінетські і землі козачих військ.

Докладчик комісії Черницький визнає можливим прийняти такий додаток тільки про землі козачого війська та надільні. За останні ж землі, каже він, в законі вже все ясно сказано.

Далі Дума обмірковує oddіл 2-ї за договори найму землі під будівлі, які зроблені до цього закону. Стаття 1 зобов'язує власника землі, на якій до дня видання цього закону поставлені будівлі іншою людиною, по за-